

één bedrijfsvergunning ten name van de firma (H.R. 28 Mei 1934, W. v. h. R., 12797, B. 5645), zoodat het vergunningsrecht slechts 1 maal verschuldigd is en niet even zoovele malen als de vennootschap firmanten heeft. Hier komen we dus meer tot de rechtspersoonlijkheid-theorie voor de vennootschap onder firma van *Prof. Mr. Paul Scholten* (W. v. h. R. 2741-2745).

Vermogensbelasting.

De leden eener firma zijn pro indiviso mede-eigenaar van het afgescheiden vermogen (verg. H. R. 11 April 1928, B. 4260). Dat vermogen kan worden aangegeven op den voet van art. 9 der wet. In arrest H. R. 27 Mei 1931, B. 4983 valt te lezen, dat de vennoot in privé geld leenende aan zijne vennootschap, schuldeischer van die vennootschap wordt.

Personeele belasting.

Uitgaande van het geen rechtspersoon zijn van de firma moet in verband met het arrest van den H. R. van 8 Februari 1933, B. 5370 (alleen natuurlijke personen en rechtspersonen kunnen voor de pers. belasting subjeet van belastingplicht zijn), de belastingadministratie er voor waken geen aanslag in dat middel op naam van de firma te stellen.

Belasting van de Doode Hand.

Vennootschappen onder firma worden niet als instellingen van de Doode Hand beschouwd. Zij vallen nl. niet onder de opsomming van art. 1, tweede lid, der wet op de belasting van de Doode Hand 1934, met name niet onder: „alle hiervóór niet afzonderlijk genoemde rechtspersonen”.

Rotterdam.

B. VAN DEN BERG

UIT DE FINANCIËELE HUISHOUDING DER OVERHEID

Red.: J. H. TEXTOR

(Bijdragen en mededeelingen zende men aan den Secretaris der Redactie)

XII. Taxatie bij grondbedrijven.

II.

In ons vorig artikel (zie het nummer van Mei j.l.) somden wij de maatregelen op, die de provinciale en gemeentelijke besturen gewoonlijk nemen om te voorkomen eenerzijds, dat de boekwaarde der tot het grondbedrijf behoorende terreinen op den duur de taxatie(verkeers)waarde belangrijk zal overschrijden en anderszijds, dat het bedrijf overgekapitaliseerd zal raken.

Speciaal ten aanzien van den inbreng van gronden, die op het oogenblik van de oprichting van het bedrijf reeds aan de gemeente in eigendom toebehooren (de zoogenaamde patriarchale gronden en die, welke later zijn aangekocht), dient de noodige voorzichtigheid te worden betracht. Deze gronden moeten bij den inbreng worden getaxeerd. Hooger dan voor deze waarde zullen zij niet in de administratie van het bedrijf mogen worden verantwoord. Blijkt de taxatiewaarde hooger te zijn dan het bedrag der op de gronden eventueel nog rustende leenings-schuld, dan wordt slechts deze schuld door het bedrijf overgenomen; het verschil tusschen de taxatiewaarde en het bedrag van de resterende schuld wordt als „waardeverschil bij inbreng” in de boeken opgenomen.

Voorzichtigheidshalve wordt wel het standpunt verdedigd, dat de gronden, welke reeds op het tijdstip van oprichting van het bedrijf aan de gemeente in eigendom toebehooren, op andere wijze moeten worden bezien dan die, welke door lateren aankoop bij het grondbedrijf komen. Het ingenomen standpunt is dan dit, dat de administratie der gronden, die reeds eigendom waren, wel bij het bedrijf mag worden gevoerd, doch dat de gemeente de aflossing en de rente, die op de desbetreffende leeningen betrekking hebben, uit haar gewone middelen aan het bedrijf moet terugbetalen. Zeker is dit een veilige weg, die voorkomt, dat slechts het motief „de gemeentebegroting tijdelijk ontlasten van de financiële nadeelen, die het grondbezit meebrengt”, tot de instelling van een grondbedrijf zal leiden. In 1925 is echter bij Koninklijk Besluit ten aanzien van een door den raad der gemeente Soest ingesteld beroep reeds beslist, dat het ten laste van het grondbedrijf brengen van rente en aflossing van reeds in het bezit der gemeente zijnde gronden niet in strijd is te achten met een goed financieel beheer van het gemeentelijk vermogen.

Een andere vraag is: wat moet er gebeuren met het hierboven genoemde waardeverschil bij inbreng?

Te dien aanzien kan men het standpunt huldigen, dat het waardeverschil, zoodra de financiële toestand van het bedrijf dit toelaat, aan de gemeente ten bate van hare gewone middelen kan worden uitgekeerd of dat het als dekking van door het bedrijf te lijden verliezen kan worden gebruikt. In het eerste geval laat men dan weer aan de gemeentebegroting ten goede komen datgene, dat vroeger al of niet ten onrechte op den gewonen dienst werd afgelost (indien voor de desbetreffende gronden tenminste werd geleend). Daarentegen kan men zich ook op het standpunt stellen, dat het waardeverschil door de gemeente gevormd vermogen voorstelt, dat, nu het eenmaal bestaat, in stand moet worden gehouden. Uitkeering aan de gemeente zal dan wel geoorloofd zijn, mits echter de uitkeering op den kapitaaldienst van de gemeente wordt verantwoord. Verliezen, die later bij verkoop of taxatie zullen blijken, mogen dan niet in mindering worden gebracht.

Een derde, tusschen de beide vorige standpunten in staande meening, die wij de juiste achten, is deze, dat alleen de verliezen, welke op gronden, waarop het waardeverschil betrekking heeft, zullen worden geleden, van dit verschil mogen worden afgeschreven, andere verliezen echter niet. Zijn de „oude” gronden alle verkocht, dan wordt het waardeverschil, dat dan nog bestaat en gerealiseerd is, als vermogen beschouwd en eventueel aan de gemeente — ter verantwoording op den kapitaaldienst — uitgekeerd.

Immers, het is vrij willekeurig om het bij den inbreng geconstateerde waardeverschil reeds als vermogen te beschouwen, daar de grootte van dit vermogen afhankelijk is van de „taxatie” zonder meer op den meer of minder toevalligen datum, waarop het grondbedrijf wordt opgericht.

Indien het bedrijf niet ware opgericht, zou t.z.t. ook niet meer dan de gerealiseerde waarde van de gronden als vermogen voor de gemeente in aanmerking zijn gekomen.

Intusschen kan het waardeverschil na realisatie ook hooger blijken te zijn dan het bedrag, waarvoor het oorspronkelijk in de boeken voorkwam. De dan blijkende waardevermeerdering zal dan ook tot het vermogen gerekend moeten worden. Hoe het zij, het eerstgenoemde standpunt: uitkeeren aan de gemeente ten bate van de gewone middelen, wordt nagenoeg niet meer gehuldigd.

Zoo ontleenen wij aan het verslag van het grondbedrijf der gemeente Hilversum de volgende passage:

„De bij de instelling van het grondbedrijf in het bezit der gemeente zijnde gronden werden destijds bij het bedrijf inge-

bracht tegen een hogere waarde, dan de ter zake van dat bezit op de gemeente rustende schuld bedroeg, waarvoor het grondbedrijf werd belast. Dit verschil is geboekt op eene rekening „waardeverschil bij eersten inbreng”. Bij verkoop van gronden tegen een prijs, welke hooger is dan het bedrag der schuld, wordt dit waardeverschil geheel of gedeeltelijk gerealiseerd. Tot en met 1932 werd het gerealiseerd waardeverschil overgeboekt naar de rekening „Reserve”. In verband met artikel 60 der bedrijfsverordening, voorschrijvende, dat het waardeverschil bij inbreng, voorkomende op de balans per 31 December 1932, in stand moet worden gehouden, is het over 1933 gerealiseerd waardeverschil op eene afzonderlijke rekening geboekt.”

Ten aanzien van het waardeverschil bij inbreng doet zich verder nog de vraag voor, of over het bedrag daarvan rente aan de gemeente moet worden vergoed.

Vast staat, dat, indien geen grondbedrijf zou zijn opgericht door de gemeente geen rente zou zijn genoten. Wel zouden er misschien andere inkomsten zijn aan te wijzen, zooals huren e.d., maar die zouden in de meeste gevallen wel overtroffen zijn door den last van rente en aflossing, die op de leeningen, die deze gronden betreffen, zou drukken. Alleen indien de leeningenschuld zou zijn afgelost zou dit geval zich waarschijnlijk niet voordoen.

Het komt ons in ieder geval veilig voor, vooral om te ontgaan, dat voor de door het grondbedrijf te betalen rente over dit waardeverschil weer zou worden geleend en dus de gemeente ten slotte een inkomen zou genieten, dat uit leeningengelden zou stammen, om over het waardeverschil geen rente uit te keeren.

Wij komen nu aan de hertaxatie, die periodiek moet plaats hebben.

Zooals in het werk „Gemeentelijk grondbedrijf” door *Reuvecamp, van Dienst en Luuring* terecht wordt opgemerkt, is de taxatie een der moeilijkste kanten van het beheer van het grondbedrijf en kunnen de gevolgen daarvan van verstrekenden aard zijn. De belangrijkheid van de taxatie brengt mede, dat zij met de noodige waarborgen wordt omringd om te zorgen, dat zij zoo eerlijk en onpartijdig mogelijk geschiedt.

Als taxateurs moeten worden aangewezen zij, die niet in eenigerlei opzicht afhankelijk zijn van of in betrekking staan tot het gemeentebestuur; aan den anderen kant mogen de taxateurs ook geen belanghebbenden zijn.

Leden van den raad of ambtenaren der gemeente zijn dus van de keuze uitgesloten. Op deze wijze wordt voorkomen, dat de taxateurs geneigd zouden zijn om aan den hoogen kant te taxeren om eventueel het bijpassen van een verlies door de gemeente te voorkomen. Om echter taxateurs te vinden, die niet in eenigerlei opzicht afhankelijk zijn, doch wel plaatselijk goed op de hoogte zonder zelf belang te hebben bij het verkoopen van grond, is een zeer moeilijke taak; in eene kleine gemeente is zij vrijwel ondoenlijk. Belanghebbenden zullen geneigd zijn om vooral niet te laag te taxeren; immers door de taxatie wordt een min of meer officieele uitspraak gedaan omtrent overeenkomstige terreinen, die de gemeente wellicht later zal willen koopen. Dit kan de gemeente op groote offers komen te staan.

Ook is de vraag gewettigd, of het wel juist is af te gaan op schattingen van buitenstaanders, die geheel onkundig zijn van de plannen van het gemeentebestuur, die uit den aard der zaak of nog niet vaststaan of, indien zij wel vaststaan, wellicht voorloopig geheim moeten blijven. Immers, gelijk wij in ons vorig artikel hebben betoogd, is de bijschrijving van rente juist te verdedigen op grond van het feit, dat de terreinen, die door de maatregelen van het gemeentebestuur eene bepaal-

de bestemming zullen krijgen, in waarde zullen stijgen. Wordt deze omstandigheid bij de hertaxatie niet in aanmerking genomen, dan kan de waarde zoo laag worden vastgesteld, dat de geheele rentebijbeschrijving ongedaan wordt gemaakt en dus het tekort weer door de gemeente moet worden bijgepast.

In ieder geval zal het schattingsrapport met redenen omkleed moeten zijn. De raad, die uiteindelijk de waarde na de hertaxatie zal moeten bepalen, zal voorts wel, op advies van Burgemeester en wethouders, met andere omstandigheden rekening kunnen houden (een rapport van een gemeenteambtenaar, bijv. den directeur van het grondbedrijf of van den dienst van openbare werken kan naast het taxatierapport ter beoordeeling worden overgelegd), maar, gezien den waarborg, die in de taxatieclausules in de beheersverordeningen ligt opgesloten, de waarde toch niet hooger (wel lager) kunnen vaststellen, dan de taxateurs hebben gedaan.

Wij kunnen ons voorstellen, dat deze toestand niet geheel en al bevredigt.

Ook van staatsrechtelijk standpunt bezien bestaat tegen de regeling der taxatie en de vaststelling van de waarde, zooals hierboven is aangegeven, naar de meening van sommigen ernstig bezwaar. Immers een macht, staande naast het gemeentebestuur, en aan niemand wettelijk verantwoording schuldig, krijgt de beslissing over eene belangrijke financieele aangelegenheid; daardoor zou het den raad wel eens onmogelijk kunnen worden om de financieele verantwoordelijkheid te dragen. Wij geven toe, dat eene dergelijke situatie zich kan voordoen; bij de oprichting van het bedrijf dient de raad er zich echter ten volle rekenschap van te geven, welke de gevolgen in de toekomst kunnen zijn; tegenover de hierboven genoemde risico's staan de veel grootere gevaren, die de grondpolitiek kan meebrengen, indien de taxatie achterwege zou blijven. Een beter middel dan taxatie door onpartijdige deskundigen en het aanvaarden van hun einduitspraak is ons niet bekend.

De positie van de taxateurs en de daaruit voortvloeiende gevolgen zijn analoog aan die van den boekhoudkundige, die ingevolge artikel 265 der gemeentewet de rekening van een gemeentebedrijf moet deugdelijk verklaren. (Zie onze artikelen in de nummers van Mei 1933 en Januari 1934.) Ook hier wordt de beslissing inzake belangrijke financieele aangelegenheden in handen gelegd van een deskundige en wordt, naar onze meening, de raad uitgeschakeld. Tegen onze opvatting daaromtrent worden bezwaren van denzelfden aard naar voren gebracht als die tegen de bindendverklaring van de taxatie door de deskundigen bij het grondbedrijf.

In één geval echter hechten wij aan eene taxatie weinig waarde en wel dan, wanneer de terreinen of een gedeelte daarvan niet zullen worden verkocht doch in erfpacht zullen worden uitgegeven.

Indien, zooals meestal is voorgeschreven, op de waarde van deze terreinen geen rente en andere kosten mogen worden bijgeschreven, is taxatie als veiligheidsklep minder noodzakelijk. De desbetreffende gronden worden veelal voor de waarde van den gekapitaliseerden canon in de boeken opgenomen. De vraag, of deze terreinen feitelijk in een grondbedrijf behooren te worden opgenomen is eene, die wij thans buiten bespreking laten.

Wij komen nu weer terug op ons uitgangspunt in het vorig artikel. In den tegenwoordigen tijd zullen de taxaties in vele gevallen doen zien, dat de boekwaarde veel te hoog is. Ook bij verkoop van terreinen zal deze waarheid blijken. Volgens de verordeningen moet het nadeelig verschil uit reserves worden gedekt of, indien dit niet gaat, door de gemeente worden bijgepast. Maar hoe moet worden gehandeld, indien het ver-

UIT HET BUITENLAND

Red.: CH. HAGEMAN, Drs. A. TH. DE LANGE,
A. M. VAN RIETSCHOTEN en Drs. E. P. M. VAN WAES
(Bijdragen en mededeelingen zende men aan den Secretaris
der Redactie)

Het bankbedrijf en de controle

In een geschrift van *Julius Ziegler*, Professor in de bedrijfs-huishoudkunde aan de „Hochschule für Welthandel“, te Weenen: „Bankensanierung und Bankenaufsicht“¹⁾ troffen wij een hoofdstukje over „Bankenkontrolle“ aan, waaraan wij hieronder een en ander ontleenen.

Nadat de schrijver er op heeft gewezen, dat in verschillende landen het incenstorten der banken, resp. het te hulp komen der regeringen met reusachtige bedragen in de laatste jaren van de crisis, leidde tot het onder toezicht stellen dier instituten, stelt hij de vraag, of en in hoever zulk een toezicht aan zijn doel kan beantwoorden en of de controle „van huis uit“ steeds doelbewust is georganiseerd. Men kan, meent hij, niet nalaten bij dit onderzoek tot de conclusie te komen, dat, als gevolg van het niet doelbewust rekening houden met de belangen van den Staat en wegens het ontbreken op het juiste oogenblik van een voldoende inzicht in de noodzakelijkheid van het breken met verouderde vormen, niet steeds en niet in voldoende mate de maatregelen werden genomen, die de goede werking van een bankcontrole zouden moeten waarborgen. Afgezien daarvan zal, meent de schrijver, het steeds weer moeten blijken, dat het continentale banksysteem, bovenal echter de zakenpolitiek der midden-europeesche banken, velerlei hervormingen noodig heeft. In de toekomst zullen, behalve voldoende regeling van het toezicht op banken door autoritaire organen, zoodanige hervormingen vereischt zijn, die, enerzijds, een beheer waarborgen, dat minder grond tot klachten oplevert, anderzijds, een scheiding van de risico's in de bankzaken tot stad brengt.

De schrijver maakt vervolgens melding van het reeds sedert jaren in verschillende landen ingestelde verscherpte toezicht op banken, gevolg van de toenemende bankfaillissementen en acht deze regelingen in het algemeen in wezen gebrekkig, zoowel voor zoover zij speciaal het toezicht op banken, betreffen, als ook voor zoover zij het Naamlooze Venootschapsrecht aangaan.

Daarna gaat hij na, hoe een goede controle behoort te wezen.

Iedere bankcontrole, zegt hij, moet, zal zij ten volle aan haar doel beantwoorden, aan drie voorwaarden voldoen.

In de eerste plaats moet, van bedrijfshuishoudelijk standpunt, voor de inrichting van een interne controle in den vorm van controle-afdeelingen en -instanties van verschillenden aard worden gezorgd.

De noodzakelijkheid van zulke inrichtingen en maatregelen volgt niet slechts uit den aard van het bankwezen op zich zelf, doch reeds uit het feit, dat de den toon aangevende bankinstellingen van dezen tijd groote ondernemingen zijn, in welke voor den organischen gang van zaken, met het oog op het verkrijgen der noodzakelijke overzichten, zulke controle-inrichtingen levensvoorwaarde zijn.

In de tweede plaats zal, uit overwegingen van volkshuishoudelijke verantwoordelijkheid, bijzondere aandacht moeten worden gewijd aan het orgaan dier instellingen, hetwelk, als

¹⁾ Verschenen als No. 9 van „Betriebswirtschaft“, eine Schriftenreihe. Uitgave van Carl Heymanns Verlag, Berlijn.

schil tusschen het getaxeerde of verkoopsbedrag en de boekwaarde zeer groot blijkt te zijn en de gemeente toch al op zware lasten zit? Vele gemeenten kunnen nu reeds zonder dergelijke verliezen hun begroting nauwelijks sluitend maken. Het zal dan ook niet vreemd schijnen, dat er gemeenten zijn, die trachten de beheersverordening op het punt van de taxatie gewijzigd te krijgen en wel in dien zin, dat deze eenige jaren zal worden uitgesteld. Het is duidelijk, dat het tegemoetkomen aan deze wenschen het effect van de veiligheidsbepalingen geheel teniet zou doen. Toch kan het noodzakelijk zijn om iets te doen. In dergelijke gevallen zou wellicht kunnen worden overwogen om den termijn, binnen welken de gemeente het nadeelig verschil moet dekken, van vijf tot vijftien jaar te verlengen. Daarmede zou gepaard moeten gaan eene nieuwe taxatie binnen vijf jaar. Mocht daarbij blijken, dat de lage schatting van de vorige maal uitsluitend aan de abnormale tijdsomstandigheden is te wijten en dan weer een hoogere waarde aan de gronden kan worden toegekend, dan ware alleen nog dekking te verlangen van het nadeelig verschil, dat na de tweede taxatie nog tusschen de taxatiewaarde en de boekwaarde zal bestaan.

Uit het bovenstaande moge blijken van hoeveel belang het vormen van een groote reserve bij het grondbedrijf is. Er zijn dan ook gemeenten, vooral daar, waar de kans op het vormen van reserves uit winst bij verkoop niet wordt verwacht, waar jaarlijks uit de gemeentekas een bedrag in het reservefonds van het bedrijf wordt gestort.

Dit betreft dan dus de zoogenaamde gerealiseerde reserve. Ook vroeger gebleken voordelige taxatieverschillen (ongerealiseerde reserves) komen — en wel in de eerste plaats — voor dekking van taxatieverliezen in aanmerking.

Over de vraag, of ook het waardeverschil bij inbreng, zoowel gerealiseerd als ongerealiseerd, voor dekking in aanmerking kan komen, zijn de meeningen, zooals wij hiervoor reeds deden uitkomen, verdeeld. Bij Koninklijk Besluit van 1934, weer ten aanzien van de gemeente Soest, is inmiddels beslist dat een nadeelig taxatieverschil uit de gewone middelen der gemeente moet worden bestreden en dat het waardeverschil bij inbreng tot het gemeentelijk vermogen behoort en niet tot dekking van een nadeelig taxatieverschil mag worden gebruikt.

Tenslotte is nog één vraag in verband met het bovenstaande interessant, en wel deze: Is het, indien een nadeelig taxatieverschil is geconstateerd, gemotiveerd om door te gaan met bijschrijving van rente op de waarde der gronden?

Het komt ons voor, dat deze bijschrijving niet kan worden toegestaan en wel, omdat gebleken is, dat niet voldaan is aan de verwachting, die indertijd werd gesteld, dat de grond in waarde zou stijgen. Natuurlijk zou men wel kunnen zeggen, dat van het oogenblik van de taxatie af weer opnieuw een waardestijging verwacht kan worden op grond van dezelfde redeneering, die indertijd als motief voor de bijschrijving werd aangevoerd, maar gezien de eens opgedane ervaring is het toch meer in overeenstemming te achten met een solied financieel beheer om in de eerste vijf jaren de bijschrijving achterwege te laten.

J. H. TEXTOR